Võ phi Hùng, cựu HS Petrus Ký, 67-74, tặng cho Quán Ven Đường

DÉPOT LÉGAL

LE DIRECTEUR GÉRANT

NĂM THỨ NĂM — SỐ 440 MỖI SỐ 5 xu 辛未年十月十九日 NGÀY THỨ BẢY 28 NOVEMBRE 1931

GIÁ BÁN

	ĐÔNG-PHÁP	NGOẠI-QUỐC
Một năm	3$00	6$00
Sáu tháng	2.00	3.50
Ba tháng	1.50	2.00

Mua báo phải trả tiền trước
Thơ và mandat gởi cho M. TRẦN-ĐÌNH PHIÊN — Ai đăng quảng cáo việc riêng, xin thương nghị hơn

TIẾNG-DÂN

敲 La Voix du Peuple 民

Chủ-nhiệm kiêm Chủ bút
HUỲNH-THÚC-KHÁNG
Quản lý
TRẦN ĐÌNH PHIÊN

Mỗi tuần xuất bản hai kỳ: thứ tư và thứ bảy

BẢO-QUẢN
Số 173, đường Đông-ba, Huế
Hộp thơ: số 61
Giây thép nói: số 62
Giây thép: TIENGDAN — Huế

Bày thêm một việc không bằng giảm đi một việc.
益一事不如省一事

Sự dụng nhân quan-hệ với nước nhà thế nào?

Nên trông cái gương dụng nhân sai lầm của Dân-quốc Trung-hoa

Bất kỳ quốc-gia nào theo chánh-trị gì, bề các cơ quan chánh-trị mà được người chân chánh quân-tử ra mà chủ trì, thì dân an nước trị. Trái lại những cơ quan ấy mà nấy cho những kẻ tham nhũng vô năng, hại nhân lợi kỷ, tài công việc hư hỏng mà di hại cho nước nhà không phải là ít. Hiện các nước văn minh ngày nay, trên thì chánh phủ đã có hiến pháp phân định quyền hạn rõ ràng; dưới thì các nghị-hội chỉ hoạch công kích việc nọ; gia dĩ quốc-dân đại đa số cũng đả trí thức và thế lực theo mà giám đốc nữa. Bởi vậy cho nên những người ra mà đương các cơ quan trọng yếu, rành là những tay học thức lịch duyệt, tài đức danh vọng đủ sức cán bồi các công việc mà làm cho nhân dân tín phục. Mà dẫu có một đôi kẻ tầm thường xen vào (tầm thường đây là nói không được lỗi lạc xuất chúng, chớ không phải ươn hèn như người mình đâu), vì cái cờ kiềm đốc chân đáo, quyền hạn phân minh, cũng phải lo làm cho nên bổn phận; rủi có sai suyễn việc gì trái với công luận và dân ý, thì bỗng đổ sụp, hoặc ở các nước thay đổi luôn luôn thì đủ rồi; có đâu ôm giữ cái giữ việc công mà ngồi ỷ đó để làm việc ích kỷ được đâu. Cơ quan chánh-trị như thế, bảo sao mà không được người xưng đáng?

Ở nước hậu tiến hèn kém mà còn giữ cái lối chuyên chế thì lại khác hẳn thế. Không kể những nước không có chủ quyền, dở dang đã đành, chính nước Trung-hoa lập thành Dân-quốc đã 20 năm nay, tiếng là huấn-chánh, nghị-hội, tuyển-cử, khảo-thí, phơi rầm cả nước, mà kỳ thiệt cái quyền chuyên chế còn ở tay phái Quân-phiệt, thành ra dụng nhân hành-chánh, hằng theo ý riêng, nhiều chỗ sai lầm, thành gây ra cái họa nội hồng ngoại hội ngày nay. Tưởng cũng nên chỉ rõ một vài điều để làm gương soi chung vậy.

Bọn Lý-tế-Thâm Hồ-bản-Dinh không phải là người trọng yếu mà nhân dân tín phục hay sao? Đường đường một vị chủ tể như Lý, bốt nhiên vô cớ bị bắt giam nơi Thang-sơn là cái lẽ gì? Đến như Hồ là một bậc nguyên huân trong cuộc cách-mạng, nay vì cái cờ riêng, buổi mai làm Tư-pháp viện-trưởng, buổi chiều đã làm người tù! Hành động như thế, bảo nhân tâm qui phục sao được! Đó là chưa kể chuyện đuổi Uông-tinh-Vệ, đánh bọn Diêm Phùng kia.

Đã bài trừ kẻ dị-kỷ như thế mà phòng như tin dụng phái người thì còn có chỗ lượng giải; cái nầy chia phe rẽ phái, dần dụng những bọn tư-nhân, không kể thị-trưởng Lưu-văn-Bảo, để chánh tịch-giới-Thạch tham nhũng vô năng, để bị công chúng chỉ trích, đến cái chức trách ngoại giao quan trọng là thế nào mà cũng nấy cho Vương-chính-đình là một tay lịch-kỷ xảo hoạn, như nhược đề tiện kia. Dụng nhân như thế, thành ra phong triều đảo Tưởng tràn khắp trong nước; đồng đảng chia lìa, người Nhật mới thừa nhịp mà thi hành cái thủ đoạn xâm lược, không thèm kiêng kỵ gì nữa.

Cho được chứng rõ thuyết trên, hãy xem hai chuyện dưới:

1 — Vương-chính-Đình by dân nạch. — Giám sát ủy viên, Lý-mộng-Can và Cao-hữu-Đường bạch Vương, đại ý nói rằng:

« Vương từ nhậm chức bộ trưởng ngoại giao đến nay không có phương châm, không biết cách [illegible] nước hữu bang, gây ra cái nạn Mãn-châu bị người Nhật xâm chiếm. Đương lúc ngoại giao khẩn cấp, đáng lẽ tỏ rõ sự thiệt, nghiêm trọng kháng nghị; nay trong bức thư kháng nghị thứ nhất của Vương có câu: « Quân Nhật và quân Trung-hoa xung đột nhau », nói bậy như thế, để làm đều cho người Nhật lót miệng. Gần đây cái ân Vạn Bửu Triều tiên, ai cũng rỏ dã tâm của người Nhật. Đại biểu Đông-tam-Tỉnh tới hỏi Vương phương châm ứng phó thế nào, có dự bị kế hoạch gì, thì Vương trả lời rằng: « Nhà đương cuộc chỉ biết một đều thân thiện mà thôi », ai nghe cũng lấy làm kinh ngạc, và biết chắc rằng Đông tam-tỉnh sẽ đoạn tánh mạng trong 2 chữ thân-thiện của Vương. Nay Vương ngồi yên bỏ tay, rõ là một tay xảo hoạn, toàn không có tâm can. Người hư như thế mà đương chức ngoại giao trọng yếu tất đến đoạn toàn cả tánh mạng Trung-quốc chớ chẳng chơi đâu. Vậy xin lập tức miễn chức và trừng trị.... »

2.— Lời tuyên ngôn của Lý-tế-Thâm và Hồ-bản-Dân đối với Mãn châu:

Lý nói: « Phần đông nói đánh với Nhật bản tất bị phần sút, phần lỗ, sống không đánh cũng bị sút lỗ, thà quyết chiến còn hơn. Đối với Quốc liên, trước khi chưa khai chiến, tỏ ra thái độ quang minh thì được, bằng toàn trông cậy nơi Quốc liên thì không được. Nếu như người Nhật không giác ngộ thì chỉ có một đường quyết chiến. Ngày đối Nhật tuyên chiến tức là ngày lòng quốc dân ta chết mà sống lại, bản nhân chỉ biết ngụ vụ mà thôi. »

Hồ nói rằng: « Ngoại loạn nguy cấp việc trước gác bỏ hết cả, nay phải hợp Nam Bắc đồng chí cùng lo việc đối ngoại. Về việc Mãn châu, dẫu thế nào cũng đứng trong phạm vi không khuất nhục, không mất quyền mới được. » Hồ lại nói: « Về sự lợi kỷ trong đảng nhẫu mà đảng thành chia rẽ, nay phải triệt để giác ngộ mà liên kết nội lực mới mong ngự ngoại được... »

Xem lời nói cang quyết của Lý và Hồ thì tâm sự đối với việc nước, rõ là quang minh khẳng khái, nào có phải hèn mạt như bọn Vương-chính-Đình kia đâu. Thế mà đương lúc bình thời, lấy ý riêng mà cầm tù cấm cố, để dần dụng bọn tiểu nhơn kia, đến khi việc nước rối bời, vì công phẫn vì dư luận của quốc dân mới chịu thả ra; ở trong nước nhẫu tài khuyết phạm mà dụng nhân như thế, trách nào mà không nguy, lại để cho người ngoài dòm biết nội tình mà công nhiên thi hành thủ đoạn lăng ngược.

Cái gương dụng nhân lầm lạc của Trung-hoa, không đáng làm cái gương soi chung hay sao?

Khách quan

CHUYỆN HAY

Ai đó có phải là học trò không?

Người ta thường nói chuyện nhạo: có một người mọi vác búa leo nhánh cây hái trái, vì lòng tham muốn được nhiều trái, xoay lưng lại chặt nhánh cây ấy, thành té huych xuống chết ngất, trái nọ cũng không được ăn. Nghe chuyện người mọi nầy ai cũng cười là dại. Song ở đời có lắm chuyện giống tên mọi ấy. Thương-ương đời Tần ra lệnh cấm dân gian khô ta được chứa người nào không có giấy chứng, sau anh ta bị đuổi đi trốn, tới đâu cũng không ai dám chứa, bèn than rằng: Mình làm phép để buộc mình! Đời Đường Vô-Hậu, Châu Hưng là một tay ngục lại cay nghiệt. Một ngày nọ Lai-tuấn-Thần được lệnh tra khảo Châu, nhưng chưa nói ra, hỏi Châu rằng: « Tra kẻ tội mà nó không chịu khai thì dùng cách gì? » Châu nói: « Lấy cái chum đun lửa chung quanh bắt người tù vào trong chum thì giống gì lại không khai ». Khi ấy Lai-tuấn-Thần đặt chum đun lửa và bảo Châu rằng: « Mời anh vào chum ». Thế là Châu-Hưng bày cách chum đun lửa để hại mình. Chuyện như thế cũng không khôn hơn người mọi kia bao nhiêu.

Đó là chuyện xưa, nay nói chuyện gần sẽ đời nay: Đã là [illegible] chữ, ưa viết ra bài, chưa nói hay dở, tức là vào hạng học trò. Đã là học trò thì đối với cái án Tần Thủy Hoàng đốt sách chôn học trò, tất cho là bạo ngược vô đạo. Thử dở mấy bộ sử Tàn sử ta trên 2 000 năm nay, có một trò ngốc nào dám mở miệng mà bình vực cái án ấy đâu! Thế mà mới rồi có đức văn sĩ viết một bài đăng trên tờ báo nọ (kỳ giả không muốn nói tên), công nhiên hồ hộ ông tổ chuyên chế Tần Thủy Hoàng kia. Đại ý đức văn sĩ nói rằng: « Cái án « đốt sách chôn học trò » bên Á đông cho là ác, song biết đâu học trò lúc giờ không xui dân làm loạn mà vua Tần Thủy Hoàng phải chôn! »

Gớm cho cái miệng đức văn sĩ nào đó, không biết chính văn sĩ ấy có tự nhận mình là học trò hay là giống gì! Như nói giống gì thì sao biết chữ, biết viết bài đăng báo? Còn nói học trò thì có đứng ra ngoài hạng học trò mà vua Tần Thủy hoàng đã chôn đó không? Có lẽ đức văn sĩ ấy biết cái đời nhân quyền phát đạt nầy, không thể có vua Tần Thủy Hoàng thứ hai xuất hiện nữa, nên mửa bút mà bình vực một cách lạ đời như thế chăng! Chớ có lẽ nào lại không sợ cái nạn « chôn » mà đại quá lên mọi nói trên hay sao?

Than ôi, học trò!
Than ôi, văn sĩ!

Chán đời

HUY ĐÃ LÊN MÁY CHÉM

Saigon 20 Novembre — Trái lại với tin quan Tổng-trưởng đã ân-xá cho Huy là người đã giết viên thanh tra mật thám Legrand hồi tháng hai lấy vừa rồi, bản báo mới tiếp điện tín, cho hay rằng hồi sáng sớm hôm thứ sáu 19 Novvembre vừa rồi, Huy đã phải lên máy chém hành hình tại trước sân khám lớn Saigon. Không nầy ra việc gì rắc rối cả.

(Đ. P. B.)

Càng che dấu lắm càng lòi mối ra

Thường thường ta hay phỉnh trẻ con: bánh một ngon mà nói không nên ăn, đồ chơi một tốt đẹp mà nói không nên mó tay đến..... Nếu như đứa trẻ nào đã thấy người ta ăn thử bánh và cầm thử đồ chơi kia, thì nó đã không tin rồi. Phàm cái gì ở trên đời làm cho loài người được khôn ngoan sung sướng, chiếm phần ưu thắng trong sự sống mà xứ kia xứ nọ người ta đã làm có tánh hiệu, trước tai mắt công chúng, ai cũng nghe thấy, thì không ai rày cơ gì mà [illegible] càng che dấu lại càng làm tăng thêm cái lòng ham muốn của kẻ khác mà thôi, xem một chuyện tủ dưới nầy:

Một nhà giàu kia có cái lòng tham, muốn làm giàu một mình, không muốn cho kẻ khác giàu có như mình; bao nhiêu cách thức làm giàu, giữ làm phương gia truyền, đều ấy cố nhiên; đến tiền bạc cũng dấu cất bí mật không cho ai thấy. Một ngày nọ, vì tiền trong nhà nhiều quá, sợ có họa trộm cướp lén đào một vũng đất chôn món tiền ấy. Chôn xong trồng rau thả rác lên trên, xem không khác gì vạc đất thường, không ai ngó đến. Thế là được việc. Cái nầy nhà giàu kia cứ sinh bụng lo ngại, thường ngày thăm nom 5, 3 lần, làm cho người ta phải để ý đến. [illegible] chủ chăm nom, người qua lại lại đứng xem, người chủ càng sinh ngại, đêm nằm nghĩ được một kế: sang ngày sắm một tấm bảng trên đề mấy chữ to tướng: CHỖ ĐẤT NẦY KHÔNG CÓ CHÔN TIỀN. Tưởng thế thì người ta thấy tấm bản ấy không ai lại gần đó làm gì. Té ra qua một đêm sau, vạc đất ấy chỉ còn đất không, món tiền kia đã không cánh mà bay đi đâu mất!!! Thế là mấy chữ trên tấm bản ấy làm Quảng cáo cho bọn ăn trộm.

Ở đời nầy lắm cái quảng cáo giống cách ấy, mà nhứt là cái quảng cáo rao rằng họ chuyết văn minh Âu-tây không nên theo.

VIENTIANE

Ngày 17 Juin 1931 bản báo có tiếp được 1 cái mandat giây thép (mandat télégraphique) ở Vientiane số bạc 10$00 của người nào gởi mà không nói rỏ tiền ấy trả về khoản gì, vậy cái mandat ấy của ai, xin trả lời cho bản báo được rỏ để tiện việc vào sổ.

Tiếng-Dân

Sô thông kê kết hôn và ly hôn ở nước Mỹ về năm 1930

Theo một cuộc điều tra, năm ngoái ở Mỹ binh quân mỗi 6 đám kết hôn thì có một đám ly hôn, tính số kết hôn năm ấy cộng 1.232.559, mà số ly hôn 201.475, thế là ly hôn chiếm một phần trong 6 phần (1/6) so với mấy năm số ly hôn tăng lên xấp mấy:

1887	5,05%
1901	8,02%
1908	9%
1915	10,04%
1920	13,04%
1926	15%
1930	16,6%

Còn một tháng nữa

thì hết năm Tây, và còn hơn vài tháng nữa thì hết năm ta; theo thói thường gọi là « Năm hết tết tới ».

Vậy xin nhắc chư quí độc-giả ai còn thiếu tiền, hãy nhớ gởi về cho bản-báo để tiện việc kế-toán chung niên. Rất cám ơn.

TIẾNG-DAN

Ai có bạc đông cũ nhớ đi đổi lấy bạc giấy hoặc bạc đông kiểu mới

Chiếu theo nghị định quan Toàn-quyền ra ngày 12 novembre thì đồng bạc hiện nay lưu hành trong cõi Đông-dương đến cuối năm tây nầy (31 décembre 1931) không có giá trị trong sự giao dịch với nhau và trong các công sở nữa.

Chỉ trừ ra xứ Lào thì kỳ hạn sẽ chậm hơn.

Vậy bà con ta ai có bạc đồng phải gấp đem đi đổi, kẻo sau không dùng được nữa.

CUỘC TRUNG-NHẬT XUNG-ĐỘT Ở MÃN-CHÂU

ĐÁ HÓA RA TRUNG-NHẬT CHIẾN-TRANH CHĂNG?

Mã chiếm Sơn đại bại

Phụng-thiên, 19 Novembre — Có tin chính-phủ báo rằng người Nhật đã khai chiến với tướng Mã chiếm Sơn trong trận này có lẽ bết cả quân Nhật đóng trên sông Nồn-giang đều có dự.

Các viên tin gởi cho các báo nói rằng quân đội của Mã chiếm Sơn bị quân Nhật đuổi phải lui về miền Tề tề Cáp nhĩ, đã tràn đến, nên đường Trung Đông thiết lộ cũng phải sợ.

Lại có tin ở Phụng-thiên gởi cho hãng thông tin Rengo nói rằng một toán quân của Mã đã phá cầu Shalin trên con đường thiết lộ Trung-Đông sáng sớm hôm nay để cắt đường thông thương của quân Nhật và ngăn trở sự cứu viện.

Lại có tin rằng quân Nhật đã vào An-gan-Chi và đuổi theo quân đội của Mã chiếm Sơn. Trong đêm 17 Novembre quân đội của Mã đã khai chiến với quân Nhật, quân Nhật bị thua to.

Trưa hôm 17 novembre vừa rồi, quân đội Hắc long giang đã không thừa nhận các khoản thỉnh cầu của Nhật bản, thế là không chịu lấy tình muốn điều đình ổn thỏa với Nhật.

Mờ sáng hôm nay, quân Tàu bắn súng và đánh quân Nhật đóng trong miền Nồn giang. Sau khi quân của tướng Mã thảo lui qua miền An gan chi, thì trận đánh đã liều kết.

Hiện nay quân Nhật đã gần đến Tề tề cáp nhĩ. Quân Nhật đã chiếm ga Lăng giang và tuyên bố rằng ngày thứ năm hôm qua rạng đông thì đã vào Tề tề cáp nhĩ. Quân Tàu thua to.

Cuộc xung đột đã yên. Đường xe lửa không thiệt hại mấy.

Quân Nhật vào Tề tề cáp nhĩ

Đông kinh, 19 novembre — Quân Nhật đã vào thành Tề tề cáp nhĩ hồi 10 giờ sáng hôm nay. Chưa biết thiệt hại thế nào nhưng theo tin tức nhận được thì người Tàu và người Nhật phải chịu cực khổ rất nhiều trong trận giao chiến ở vùng Sơn-tiên-phụng là nơi yếu địa của trận thế Trung hoa. Quân Nhật chiếm được chỗ hiểm yếu nầy làm cho quân Tàu phải lui, rồi quân Nhật đuổi theo cho đến khi quân Tàu đại bại.

Bức điện văn của Mã chiếm Sơn

Bắc-bình 19 novembre — Bản đại doanh Trương học Lương đã tuyên bố bức điện văn của Mã chiếm Sơn gởi ngày 18 novembre ở Tề tề cáp nhĩ đến. Bức điện văn ấy như sau nầy:

« Hồi 10 giờ sáng hôm nay bắt đầu giao chiến. Kỵ binh Nhật có lính pháo thủ hộ vệ đến đánh kỵ binh Trung-hoa ở hàng trận thứ nhất. Hai bên giao chiến kịch liệt, quân Nhật bắn súng dữ dội hơn quân Tàu, hai bên đều thiệt hại ngang nhau. Quân cứu viện của Tàu từ Jéhol lại, đã đến Tề tề cáp nhĩ.

Người Tàu ném đá vào Tô giới Quốc tế

Thượng-hải, 19 Novembre — Nhiều học sinh Nhật bản thấy người Tàu ném đá vào tô-giới quốc-tế.

Tề-tề cáp-nhĩ và tay Nhật

Thượng hải, 19 Novembre. — Có điện tín ở Cáp-nhĩ lậu lại cho hay rằng Tề tề cáp nhĩ là kinh thành tỉnh Hắc-long-giang đã về tay người Nhật giám đốc; tướng Mã-chiếm-Sơn đã bỏ Kachau mà trốn. Tướng Tchang-Chin-Hui là tổng đốc Cáp nhĩ tân, vì phe người Nhật, đã đi tề tề cáp nhĩ mà giám đốc thành nầy.

Tưởng giới Thạch xuất chinh

Thượng hải, 19 Novembre. — Ủy ban Quốc dân đảng họp hội đồng bí mật đã quyết nghị cho Tưởng giới Thạch đi về miền Nam cầm quân ra trận.

Nam kinh cử Mã làm chủ tịch Hắc long giang

Nam-kinh, 19 Novembre. Chính-phủ Nam-kinh đã cử Mã làm chủ-tịch Chính phủ Hắc-long-giang. Trương-học-Lương cũng truyền lệnh cho Mã phải tìm kế hoạch đuổi người Nhật ra ngoài biên giới.

Thái độ Tô Nga

Riga, 20 Novembre — Có tin ở Mạc-tư-Khoa cho hay rằng chính-phủ Tô-Nga rất phản-đối cái chính-sách xâm lấn của người Nhật, và định lập những cuộc mất tin khắp trong lao-động-giới.

Trước hội Vạn quốc tại Ba lê

Ba-lê, 18 Novembre. — Ban trị-sự hội Vạn-quốc nhóm tại Ba-lê sớm mai nay có tiếp riêng các đại-biểu Trung-Nhật.

Theo lời Thiệu Cơ đại-biểu Trung-hoa yêu-cầu, hội Vạn-quốc đã công-bố bản điện tín của Chính phủ Nam-kinh nói rằng Chính-phủ Quốc-dân Trung-hoa sẽ không nhận cuộc lập Mãn-châu làm đế-quốc và cuộc tôn Phế-đế Phổ Nghi lên làm vua.

Ba lê, 19 Novembre. — Hôm nay ban trị sự hội Vạn-quốc đã nhóm kỳ hội bí mật hồi 11 giờ, do ngoại trưởng Pháp, là Briand chủ tọa.

Hội-đồng có tiếp đại-biểu Nhật rất lâu đoạn thì tiếp đại-biểu Trung-hoa. Ông nầy đọc mấy cái điện tín sau cùng cho hay tình hình nghiêm trọng ở Mãn-châu và phản đối sự tàu bay Nhật ném bom xuống Tề tề cáp-nhĩ, và sự quân Nhật cứ tiến tới.

Cũng theo lời yêu cầu của đại-biểu Trung-hoa hội-đồng có tuyên bố bức thơ đính theo với tờ tuyên ngôn của kỳ Hội-lần thứ tư Quốc-dân-đảng ở Nam-kinh, nói rằng Chính-phủ Trung-hoa quyết không chịu thương thuyết về năm khoản do người Nhật đề khởi, dầu người Nhật có hứa sẽ rút quân ra khỏi Mãn-châu cũng không nghe.

ANNAM LỊCH SỰ
HÃY NÊN
HÚT THUỐC LÁ JOB

NẠN ĐÓI CÒN DÀI

Nạn đói ở Nghệ - Tịnh lâu nay chính-phủ đã trù cách chẩn-trợ, hội Chu-Cấp đã khuyên - cáo nhiều lần, các nhà từ - thiện và đoàn - thể các giới cũng quyên giúp, song cái nạn đói còn dài, số dân đói còn đông, biển khổ chưa thấy bờ kia, rất mong thuyền từ đưa cho tới bến.

XÃ-HỘI-HỌC

QUYỂN THỨ 2

(*Tiếp theo*)

CHƯƠNG THỨ HAI

Thổ nhưỡng 土壤

Đất đai tốt xấu có ảnh hưởng trong cuộc sinh tồn của xã-hội cũng không ít. Thảo nay các nhà học-giả khảo sát và suy luận, có 3 đều cốt yếu :

1; là hình thế. 2) là chất đất bằng tạp. 3) là đất phì nhiêu.

Nói về hình thế, thì nguồn cao không bằng đồng bằng : Sự đoàn kết thống nhứt của nhân dân, rất có quan hệ với cuộc sinh tồn phát đạt của xã-hội mà ở xứ cao-nguyên như dân tộc ở miền núi, thì nương cậy nơi hình thế hiểm trở thiên nhiên, không sợ giặc ngoài tới xâm phạm ; giặc không dễ tới mà có tới cũng nhiều chỗ ẩn nấp, vì thế nên người rẻ bầy tan, không thống hợp được. Gia dĩ giao thông ngăn trở nên nghe thấy dễ hẹp mà tri thức không được mở mang. Còn ở giữa đồng bằng, không chỗ hiểm yếu nào nương dựa được, nếu có giặc ngoài thì một đêm thẳng tới, không cái gì ngăn đón, và mưu chạy lánh cũng không biết đi đâu. Bởi thế nên nhân dân cứ đoàn tụ trong một xu vực nhứt định mà đoàn thể xã-hội tự nhiên phát sinh. Xem như nước Thụy-sĩ dựa núi mà ở và chống với dân ngoài, rất là khó thống nhứt. Tuy sau kiết hợp với dân-tộc khác thành một quốc gia lớn, song cái tánh chất độc lập bất kỳ như cũ. Nước Anh về miền Oai-lạc-sĩ núi bao chung quanh, dân miền ấy chia ra vô số bộ lạc, không phục dưới quyền quân chủ Anh trên 800 năm. Dân ở miền núi Tô-cách-Lan, bũng cứ một nơi cũng không chịu dưới quyền thống ngự của chánh phủ Trung - ương. Lại như đất Ba-thục ở nước Tàu (Tứ - xuyên) xưa nay có tiếng là nơi thiên hiểm; mỗi triều nào khởi lên, nơi ấy cũng đến lúc cuối cùng mới chịu phục thuộc. Thời đại Mạc-phủ Nhật-bản, toàn quốc đều theo tướng-quân, duy có một xứ Tác-ma dựa nơi núi hiểm, như ở riêng ra ngoài xã-hội Nhật-bản. Xem thế tuy rõ địa thế khi khu thì khai hóa chậm trễ mà thống nhứt cũng không dễ, chớ ở bình-nguyên thì không có cái hại đó. Duy bình nguyên mà ở vùng sa mạc tuy đời đổi không thường cũng khó thống nhứt và phát đạt, ấy cũng là một đều nên biết. Hiện các nước trên thế giới, vì hình thế khác nhau tấn phát không đồng, đại để cũng chịu cái ảnh hưởng ấy.

Nói về thổ nhưỡng bằng tạp phàm nơi nào trên diện tích sông núi khí khu, thủy lụ : lần lộn thì tấn bộ có mau. Còn xứ nào nam bắc một mực như nhau thì tấn bộ lại chậm, vì địa thế giống nhau thì sinh vật vẫn thuần nhứt mà thực vật ít, nghề buôn không hưng khởi mà sự nhu yếu cũng không đủ cung cấp, tai nghe mắt thấy, không có đều gì khác lạ nên kinh-nghiệm cũng không được rộng mà tri thức không bởi đâu mà mở mang, đó là đều ngăn trở cho việc phát đạt. Thuở nay bàn về những xứ khởi hóa, phần nhiều chủ về nơi hải-cảng, và hải-ngoại truyền. Một nhà học giả Hy lạp đã nói : «Dân ở các nơi thị phủ trong đất với dân ở thị-phủ bờ biển khác nhau. Dân trong đất tục chất phác, trọng bảo thủ, ghét người ngoài. Dân ở bờ biển tục xa hoa, ưa mới lạ, giàu ức tưởng tượng và có khuynh hướt bát, dễ theo việc cải cách». Câu ấy đủ làm chứng cho các xứ thổ-nhưỡng bằng tạp.

Xem như Âu-châu, các nước văn minh đều khởi dầu từ bờ biển, văn minh về đời Trung thế, đều lấy Địa Trung-hải làm trung tâm ; còn ngày nay thì lấy bờ Đại-tây-dương làm trung tâm, ấy đều là chịu cái ảnh hưởng của bờ biển cả. Ngoài ra, nhờ sông Nê-La mà có văn minh Ai-cập, nhờ Hoàng-hà mà có văn minh Trung- oa ; còn các xứ không có hải-ngạn và loan-cảng thì không thấy văn minh khởi phát, cái ảnh hưởng loan cảng [illegible] quan hệ với văn minh, xem đó đủ rõ.

(*Còn nữa*)

HÁN-VIỆT TỪ-ĐIỂN
Tân đặt trước trọn [illegible]
Hạng rất 7p00
Hạng thường 5p50
Ở gần chân ngoài tiền cước.
ĐÀO-DUY-ANH — Huế

BIẾU
Tôi biếu 1 món đồ dùng thường ngày, rất hữu-ích và có giá trị
Gởi 1 con cò 5 xu cho :
P. ROUSSEL, B. P. 48, CHOLON

VỤ CƯỚI XIN ĐÃ ĐẾN NƠI !
Theo [illegible] Nam, nhà thi hầu đều [illegible] tháng tám cho tới đó là vụ cưới xin khao vọng. Vì lẽ ấy mà hiện nay NHÀ-BỘ CHÂN - HƯNG đã nghĩ chế sẵn ra nhiều đồ nữ-trang như : hoa tai đầm, vòng chạm, xuyến, bạt, nhẫn, plaque, cùng các thứ bằng ngọc-thạch, kim-cương đủ tiện các nghề mua đồng. Vàng bao giờ cũng đúng tuổi, giá bán lúc nào cũng phải chăng.
Chỉ như đồ nhà [illegible] hàng Đục, thì mua hoa chiếu quốc-tế cũng là [illegible].
Kiều-cự tại cảo

VIỆC TRONG NƯỚC

TRUNG-KỲ

HUẾ

Những chính trị phạm ở lao Phủ Thừa được tha

Án 5 năm tù

Trần hữu Duẩn (Quảng-nam).

Án 3 năm tù

Tôn thất-Thâm tức Châu, Lê Uân, Hồ Cơ, Ngô Thoại, Trịnh-Xuân An, Trần Du, Nguyễn-Dương, Võ xuân Định, Đỗ-Trâm, Đoàn-Thông, Bùi-Phe, Nguyễn-đắc-Hiệp, Đặng - sĩ - Kha, Ngu ễn - Liêu, Trương - Luyến, Lê-trung-Ngật, Lê-Đoan (Thừa thiên).

Phan thị-Nga, Nguyễn-thị-Quang-Thái (Hà-đông)

Phó-Đức-Trúc, (Ninh-bình)

Đặng-thái-Mai, Nguyễn-thị Lai, Nguyễn thị-Ly, (Nghệ-An)

Trần-Huấn, Nguyễn-Vinh (Hatinh,

Nguyễn-Ba (Quảng-trị)

Lê-Lự, Nguyễn-biên-Thuận, Phạm-Tân (Quảng nam)

Án 2 năm rưỡi tù

Nguyễn-thị Lựt, Nguyễn thị-Nữ, Hoàng-đình-Tiêu, Tôn-thất-Nho, Tôn-nữ-thị-Châu Lê-thị-Xin, Phan Thoan, Phan-văn-Đạt, Lê-Duyên (Thừa-thiên)

Trần-duy Liên (Hà-đông)

Nguyễn-Cân, Đoàn ngọc-Du, Nguyễn-thị Tú, Phạm-đình-Hiên (Nghệ-an)

Lê-Thuyên, Phan-Phú (Quảng-trị)

Hồ Nghinh (Quảng nam)

Lê thất Tuân (Khánh hòa)

Án 2 năm tù

Phạm bá Nguyên, Bửu Bạ, Trịnh Đồng, Hoàng Mai, Nguyễn lương Em, Lâm thị Tuyên, Trương Sâm, Bùi Em, Tôn thất Hiệp, Hoàng văn Tá, Huỳnh thị Lão, Nguyễn văn Phiên, Đoàn ngọc Đạt (Thừa thiên)

Võ Giáp, Võ Nho (Quảng bình)

Án 1 năm tù

Huỳnh thị Vân (Quảng trị)

NGHỆ-AN

Chính trị phạm được tha

Án 1 năm

Trần Khang, Nguyễn Khiêm, Hồ Vận, Nguyễn Đôn, Nguyễn Em, Nguyễn Cát, Lê Khang, Dương Xuyến, Nguyễn Chất, Nguyễn Sơ, Nguyễn duy Xuân, Hoàng văn Nậm, Nguyễn văn Niêm, Võ hữu Thi, Nguyễn ngô Khang, Nguyễn văn Tiêu, Đặng văn Quế, Bùi văn Minh, Nguyễn công Kiên, Lê hữu Mão, Trần minh Điền, Nguyễn viết Cồn, Nguyễn văn Biểu, Nguyễn Tiếp, Hoàng ngọc Khả, Nguyễn văn Chuẩn, Nguyễn văn Kiện, Nguyễn hoàn Thi, Nguyễn sĩ Năm, Nguyễn mỹ Bảy, Đặng bá Đẩu, Nguyễn thái Phát, Trần văn Hữu, Thái Doãn Nghiêu, Nguyễn văn Khang, Trần doãn Kỉ, Nguyễn duy Hữu, Phan công Cái, Nguyễn đoàn Thái, Lê trí Ngân, Trần thị Trị, Lương thị Niên.

Được tha — Bị bắt — Truyền đơn

Báo France Indochine có đăng những tin sau này :

Khi quan Tổng trưởng thuộc địa đi qua Vinh, có đòi hỏi Hoàng-đức Trí, người Diễn-châu, con ông Hoàng-Kiêm, cựu Tổng-đốc Quảng-nam, hiện làm hội trưởng hội An-Tịnh chu-cấp, năm ngoái bị kêu án 7 năm về vụ Tân-việt. Nghĩ đến công ơn ông Hoàng-Kiêm đối với chính phủ, nên sau khi đòi hỏi xong, quan Tổng trưởng Thuộc địa đã tha Hoàng đức Trí.

. . .

Thái-Diệm, học sinh trường Pháp Việt Vinh, có chân trong đảng cộng sản đã lâu, năm ngoái bỏ nhà đi mất. Sở cảnh-sát ra sức tầm nã mà cũng không ông ra. Nay nhơn anh ta về thăm anh, nên mới bắt được.

. . .

Tại mấy làng Xuân-Liễu, Phú-Ích có truyền đơn, nay lại đến phiên làng Lang-đình, huyện Nghi-lộ có truyền đơn, cờ đỏ. Viên trí huyện thân hành đến tra xét, có bắt 20 người, trong số đó có một người con gái.

HÀTĨNH

Một viên Lý trưởng bị ám sát

Báo France-Indochine có đăng tin sau này :

Viên Lý trưởng làng Xuân-Tịnh, tổng Thượng-nga, huyện Can-lộc đi huyện về, giữa đêm tối, và về địa phận làng ấy, bị một toán đảng viên cộng sản vây giết, rồi bỏ thây một bên đường.

Một viên hào mục đi theo lý trưởng bị thương, nhưng bị thương xoàng nên còn trở lại báo huyện.

Quan Huyện thân hành đến tận nơi. Hiện nay còn đương tầm nã những đảng viên cộng sản ấy.

QUẢNG BÌNH

Chính trị phạm được tha

Án 1 năm tù

Nguyễn Hiên.

Án 11 năm tù

Nguyễn thúc Khang, Phạm qui Đôn, Lê Tính, Hà Chi, Nguyễn Hoan, Trần Lưu.

Chưa chắc đã được ăn

Ở hạt Lệ-thủy mùa tháng mười năm nay, nhờ có mấy ngày mưa hạ tuần tháng tám, lúa được xanh tốt, thế mà độ cây là lúa đương chầu trổ lại bị ngọn gió heo làm cho đòng đòng phải khô héo, nhân dân đương còn phải ôm mối lo sợ, không biết có được ăn không. Thật bác trời già dã nên các cớ ! L. C.

QUẢNG-TRỊ

Chính trị phạm được tha hoặc giảm án

Được tha. — Hoàng hữu Đàn (7 năm khổ sai), Trương quang Phiên, Văn Hoàn, Lê Uynh (mỗi người 3 năm tù) và Nguyễn Tích (1 năm 6 tháng tù).

Được giảm 6 tháng — Nguyễn Hạnh, Nguyễn Tụng, Nguyễn Công, Nguyễn Liêm (mỗi người còn 1 năm 6 tháng 20 ngày nữa mới mãn án), Lê Tịnh, Trần Đạo, Dương Ngữ (mỗi người còn 1 năm 9 tháng nữa mới mãn án).

QUẢNG NAM

Làm ơn mắc oán

Ngày mồng sáu tháng mười ta vừa rồi, tại làng Đa-phước, tổng Hòa-an, huyện Hòa-vang, có xảy ra việc sau này :

Nguyên tên Ân ở mướn cùng ông T. T. trong làng ấy, để dành được ít lúa và bạc, cho tên Sáu-Chút vay. Đến kỳ tên Ân đến hỏi thì tên Chút nói lúa chưa đẹp. Tên Ân nói rằng : « để tôi đẹp, tôi lấy cũng được, vì tôi không ở với ông T. T. nữa, tôi sắp sửa về xứ. ». Vừa nói vừa kéo lúa đẹp. Nguyên lúa và bạc ấy, anh tên Chút cũng có tiêu dùng một phần, nhưng làm lơ không nói gì để. Vì nổi bất bình ấy, tên Chút vốt ra giếng gần đó, nhảy xuống tự vận. May có người hàng xóm trông thấy, hô hoán lên ; người ta chạy đến tấp nập, nhưng chẳng ai dám xuống vớt. Tên Ân (người chủ nợ) liền vọt xuống cứu tên Chút khỏi chết. Tuy đã cứu tên Chút, nhưng tên Ân phải bị những người anh em trong họ tên Chút trói lại, viện lý rằng tên Ân xô tên Chút xuống giếng, năm dọa nầy nọ, rồi đi báo làng.

Tên Ân sợ thất hồn cút về xứ.

Đem thân đi ở mướn, chắc lót ít nhiều mong cho thoát kiếp nô, không ngờ gặp cái tai hại như vậy, đành bỏ mất chớ sao !! P. Đ. T.

Mất ăn nên thú vật

Nguyên tên Thiều-Hợi, người ngụ làng Xuân-sơn, tổng Phú-khê thuộc huyện Đại-lộc, vẫn chuyên nghề chặt cây kéo gỗ làm sanh nhai.

Kỳ đầu năm tây (1931) có xin giấy quan đồn An-điềm mở một sở trường tại Sông-bung thuộc nguồn Ô-gia, để làm cây. Ngày tháng trước đây, Hợi có xin phép lý trưởng sở tại (Xuân-sơn) giết thịt một con lợn để làm lễ công trường (đó là lệ nguồn). Khi xong việc có biếu cho xã sở tại một cái đầu, mà không có đầu biên chánh-tổng ; vì cớ ấy mà chánh-tổng trình quan rằng : bọn Thiều Hợi giết lợn làm lễ huyết thệ, để sinh chuyện lôi thôi.

Nay quan trên đã bắt bọn đó đến tra xét, chưa biết kết cuộc ra sao...., Mất miếng ăn mà khiến cho kẻ làm công phải đắng cay, tên chánh nầy nhẫn tâm thiệt ! Công tâm

QUẢNG NGÃI

Thiệt khó sống quá

Hôm 16 tháng 9 Annam, ở làng Hòa-vang xã, thuộc huyện Nghĩa-Hành, có tên phó xã đoàn là Nguyễn Châu dẫn đoàn phu, đoàn thợ kéo lên ấp trên tại miễu Trùm Thời, nhổ trộm củ mỹ của Đại. Để đâu Đại đi tuần, gặp cậu xã và cậu thợ đi ở ngoài, còn 10 người đoàn phu đương đào củ trong đám. Vừa thấy Đại thì hai cậu chạy. Đại la lên dân canh tiếp bắt dẫu lại chòi canh, cải cọ gì đó một chặp dân đoàn kéo đi. Đại có kiện tới lý Trinh mà không thấy xử đoán thế nào.

Năm nay trời nắng lụt mất mùa, còn nhờ ba cây củ bắp để nuôi vợ con, mà gặp bọn canh tuần như thế có đáng buồn không.

Một người dân lai cảo

PHÚ YÊN

Chính trị phạm được tha

Trịnh Hạch, Nguyễn Diệp, Trần châu Hoan, Phan Mai, Trần Hình, Võ Cuộc tức Bình, Phạm ngọc Ánh, Phan xuân Lang, Cao Dung, Nguyễn Thạng tức Dầy, Võ Hoan tức Thực (đều bị án 1 năm tù.)

PHANRANG

Chính trị phạm được tha

Trần Kỷ, người Bình định, bị án 2 năm tù.

Còn mấy người sau nầy được xóa án treo : Võ cao Minh, Trần đắc Nguyên, Phạm Trực (mỗi người bị 1 năm án treo), Huỳnh Xá (9 tháng án treo), Nguyễn Chá (6 tháng án treo)

HAUT DONNAI

Cầu Đất

Anh em chúng tôi làm việc ở công sở và sở tư ở Cầu-Đất và Trạm Hành có tổ chức hai đêm hát bộ 10 và 11 Novembre 1931 để lấy tiền giúp đồng bào Nghệ-Tịnh kết quả :

Tiền bán vé	842$80
Quête hôm tối 10 Novembre 1931	153$80
Donations	271$00
	1067$60
Tiêu hết	84$85
Còn lại.....	982$75
Muốn cho đủ số tiền	1000$00 một
nhà từ thiện cho thêm	17$25
Cộng tất cả là.....	1000$00

Số tiền 1000$00 đó đã đưa trình quan sứ Dalat hôm 16 Novembre 1931 để chuyển giao cho Hội An-Tịnh-Châu-Cấp. Ban tổ chức

Muốn bán

1° — Tám căn phố béton-armé ở tại thành phố Nhatrang, hiện cho thuê mỗi tháng 80$00. Còn đất cất được 3 căn nữa.

2° — Một cái nhà béton - armé 200 m², trong lót carreau, có nước tắm, rửa và cầu tiêu trong nhà, nhà bếp và garage cũng bằng béton-armé. Đất rộng 1070 m².

Ai muốn mua, xin hỏi Mr Trương-sĩ Thăng, Entrepreneur à Nhatrang.

DRAGÉES
Vermifuge
RUDY
Trị bịnh
SÁN LÃI
Thuốc viên Dragées Rudy trị bịnh sán lãi rất thần hiệu, và làm cho người ta trở nên tráng kiện. Người lớn con nít đều dùng được.
Thuốc viên Dragées Rudy có bán tại các hãng thuốc ở Saigon và các hãng ngành ở các tỉnh.
PHARMACIE NORMALE
(L. SARREAU)
119-123 rue Catinat - SAIGON
(là hãng thuốc đáng tin cậy, tạo lập đã hơn năm chục năm rồi).

NAM-KỲ

Đảng viên cộng sản lại toan hoạt động

Ở Bến tre trước lễ đình chiến 3 ngày, đảng viên cộng sản cũng làm phận sự ; ở châu-thành thời họ lén rải truyền đơn lối ngã ba Tháp (chiến sĩ trận vong đài), còn ở về quận Mỏ-cày thời họ chỉ kết tàu giấy, làm bù nhìn cho bận quần áo và cho đeo cờ đỏ có vẻ huy hiệu bùa liềm rồi thả trôi theo rạch.

(Trích Trung-lập)

Vì đói, ăn hai xu chuối không trả tiền mà bị bốn tháng tù

Một người bụng đói mà trong lưng không có tiền, chạy tới Lang của một người dân bẻ bán chuối ; ăn hết hai xu chuối, rồi đứng dậy chạy.

Người bán hàng la lên, người ta xúm lại bắt ; lính dẫn về bót. Vụ ăn lường hai xu chuối ấy đem ra trước tòa Trừng trị, tòa kết án người kia về tội ăn cắp 6 tháng tù.

Chống án lên tòa trên, khi mai sớm qua tòa Phúc án Saigon lại xử vụ ấy giảm bớt xuống còn 4 tháng.

(Công-luận)

1er Décembre 1931
là ngày sở
KHUYNH-DIỆP
bắt đầu làm việc tại
HUẾ
11, quai de la Susse (gần chợ Bến-Ngự)

ÔNG GIÀ BÀ LÃO NHỨC XƯƠNG, MỎI LƯNG...!
BỔ HUYẾT KHU-PHONG
TRỊ ĐƯỢC VÀ CHỐNG LÂM
THAM-THIÊN-ĐƯỜNG

Sữa NESTLÉ hiệu CON CHIM

Sức khỏe của trẻ nhỏ

Hỏi xin không mất tiền một quyển sách dạy cách nuôi trẻ bằng tiếng quốc ngữ của Bác-sĩ Vidal soạn ở hiệu sữa NESTLÉ, phố Paul-Bert, số 55 Haiphong

Mới xuất bản một quyển sách viết toàn Pháp văn nhan hiệu là

PAGODES CHINOISES ET ANNAMITES DE CHOLON

của LÊ-VĂN-LƯU, Giáo-sư hồi hưu trước soạn, trong ấy có 26 cái ảnh chụp rất đẹp

BÁN TẠI :

1°/ *Hiệu ông Trần quang Nghiêm, đại lý đèn khí, đèn dầu và đồ phụ tùng, số 200, đường d'Espagne Saigon.*

2°/ *Ẩn quán Đức Lưu Phương, số 158 đường d'Espagne Saigon.*

3°/ *Nhà người soạn sách, số 140, đường Tổng đốc Phương Cholon, giá mỗi quyển 1$40, gởi tới nhà 1$60, gởi theo cách lãnh hóa giao ngân 1$65.*

Ở Hanoi bán tại nhà ông Phan Văn đức Ngôn 290, Route de Huế y như giá nói đó

Trích lục mấy tích đại khái thuật trong sách

1°/ Người Tàu lập nghiệp trong xứ ta và nhơn vật lúc cựu trào.

2°/ Luận về chùa miếu khách Huê-kiều và của ta tại Cholon.

3°/ Tích bà Thiên-hậu — Quan Đế — Bà chúa Thai sanh.

4°/ Làng Minh-hương — Mấy cảnh chùa Phật có danh tại Cholon — Trường-Hương —, Trường-Kỳ, v. v.

AI CÓ BỆNH CẦN BIẾT :

Mai kia đến mùa rét, bệnh nhẹ còn khó chịu, huống chi các bệnh trọng, không riêng lao khổ mình, tiền nong tiêu tốn, mà còn để lo phiền vất vả người nhà... Vậy ai mới mắc hay mắc đã lâu các bệnh *đau phổi, đau ngực, đau tim, đau gan, ho, hen, đờm suyễn, ho lao, thổ huyết, đau dạ dầy, đau bụng kinh niên, phòng tích, đau tức mỏ ác, trúng gió bị liệt bại, đơn thấp, đau xương, nhức gân, sưng sần, sưng đầu gối, lở bành âm sang, trùng nhọc, phong hải, lậu, giang mai, mọc bệnh huê liễu di hại, đau lóa mắt, đau ù tai, phù, bàng, ngã nước, nhiệt lao, kiết lị, đau thận, tức bụng dưới, đau lưng, đi tiểu vàng nóng, xanh cóm, yếu ăn, ít ngủ, nhức đầu, đau bụng, bị tê liệt, hậu sản, sản lao, khí hư, kinh nguyệt không đều, tích kinh, huyết bạch, muộn con, đẻ non, hữu sanh vô dưỡng, đau vú, tắc sữa, trẻ con cam, sài, v.v...* nên gởi ngay thơ ra *Hiệu thuốc lớn ở 22 rue Médicaments à Hanoi* có nhiều Thầy thuốc lão thành danh sư và có đủ các môn thuốc Nam, thuốc Bắc gia truyền rất thần diệu, mà mua thuốc theo lối giao-ngân linh-hóa cũng được, thì cam quyết chắc chắn là mau khỏi rứt căn bệnh, chóng được khỏe mạnh, làm ăn lanh lợi lắm, không bao giờ còn nỗi tiền mất tật mang nữa, vì đã nhiều bệnh dùng thuốc các nơi hàng năm không chút thuyên giảm, mà nay dùng thuốc của Bổn-Đường, chỉ vài tuần là khỏi triệt căn bệnh ngay. Các ngài dùng thử sẽ rõ ngay thuốc của Bổn-Đường thần diệu kiến hiệu vô cùng. *Ngài nào muốn biết trước bao nhiêu ngày, bao nhiêu tiền thì khỏi bệnh, xin cứ gởi thơ ra, Bổn-Đường xin vui lòng chỉ bảo thành thực ngay.* Thấy ai đau ốm, rất mong các ngài vì đồng bào mà giới thiệu giúp Bổn-Đường với bệnh nhân, đó cũng là một công đức lớn vậy.

LẠI PHÊ BÌNH TAM-DÂN CHỦ-NGHĨA

(Cùng ông Ng. t. Th.)

Bản báo nhận được bài của ông Duy-Linh ở Pháp gởi về. Ý kiến ông cũng giống như ý kiến ông M. L., nhưng vì muốn tỏ lòng hoan nghênh những đồng bào ở ngoại quốc có để ý nghiên cứu những vấn đề quan trọng về quốc-gia xã-hội, và luyện tập quốc văn, nên lược đăng như sau này :

L. T. S.

Trong số 405, 406 báo Tiếng-Dân ra ngày 29-7-31 và ngày 1-8-31 có đăng bài ông Ng. t. Th. phản đối ông M. L. về vấn đề «Phê-bình Chủ-nghĩa Tam-dân». Bài ấy đại ý là kích bác sự đảo ngược chương trình họ Tôn của ông M. L.

Tôi cũng công nhận Tôn-Văn là một tay đại chánh trị, có công nghiên cứu các học thuyết ở Âu-Mỹ. Theo ông thì « dân tộc, dân quyền, dân sanh của Tôn là lấy vấn đề nầy làm thể đoạn tới vấn đề kia, thẳng đi vòng lại như vậy, theo kiểu dân hữu, dân trị, dân hưởng của Lâm-Khẳng.

Ông nói thuyết Tôn chỉ nghiên cứu các vận động cải cách, căn cứ ở trình độ tiến hóa của dân Trung-hoa. Thật thế thì thuyết Tôn còn *khiếm khuyết* lắm, dù là một chánh sách toàn giải quyết thời cục trong phạm vi một nước. Thế nào mà khiếm khuyết ? Theo Marx thì xã hội tiến hóa căn cứ *ở kinh tế*, nghĩa là tất cả sinh sản, phân phối, tiêu thụ, nghĩa là tất cả hoàn cảnh ở ngoài (đất đai, khí hậu, trình độ văn minh...), vậy mà Tôn-Văn chỉ lấy trình độ văn minh làm gốc, thì quá khiếm khuyết. Vậy đó là sánh chủ nghĩa Tôn với chủ nghĩa Marx. Hai thuyết khác nhau, sao lại không so sánh được ?

... Đằng cách mệnh đuổi vua Mãn, riệt Viên-thế-Khải, lấy chánh phủ làm đại biểu cho Trung-hoa, ép buộc các liệt cường nhượng bộ, (có nhượng bộ hay không cuẩng rõ, tôi chỉ thấy Nhật đánh Trung-hoa, đến nỗi Trung-hoa phải cầu cứu Hội Vạn-quốc. Hay nhỉ !), thế mà ông cho vấn đề dân tộc đã giải quyết xong ! Có phải ông quên rằng : có dân sanh mới có dân quyền và dân tộc chăng ? Trung-hoa suy, ông cắn cứ vào đâu ? vào Tưởng-giới-Thạch ? Tưởng chẳng qua là đại biểu cho quân phiệt, nói cho đúng là giai cấp tư bản mà thôi, vì quyền lợi của giai cấp Tưởng buộc Tưởng phải trở lòng. Theo ông, chủ nghĩa Tôn-Văn dù tiệm tiến thì dân cũng được rộng quyền lợi. Quyền lợi đó ở đâu ? hiến pháp à ? hiến pháp căn cứ vào đâu ? có phải vào dân sanh chăng ? dân sanh chưa giải quyết thì thế nào mà dám chắc dân có quyền lợi ? Trong nước sẽ có ai liều giai cấp, vẫn bị áp chế. Hiện nay bên Trung-hoa, dân nghèo đói khổ không biết bao, vấn đề dân sanh chưa thực hành, thì chánh quyền ở trong tay một bọn quân phiệt, thành ra dân quyền là một lời để gạt quần chúng, tức nhiên dân tộc cũng chẳng ra gì. Bọn quân phiệt bán thuộc địa kia (Trung-hoa) nghĩ rằng thà kết hôn với ngoại nghịch mà đồng giai cấp hơn là tùy dân chúng mà tự triệt mình.

Đến đây tôi xin trả lời câu hỏi của ông : dân sanh rồi ai giải quyết cho họ nhỉ ? — sự giải quyết là phải tùy theo sức phát triển của đại đa số, chớ có phải tùy theo sự thông thái của ai được. Ông có nói : « dân đã có nước, có quyền, có lợi, vũ binh quân chưa ngay được như mặt nước thăng bằng, nhưng đại được ba đầu ấy, thì cũng có thể gọi là chủ nghĩa Tam dân thực hiện », bao nhiêu dân đói khát bị bọn quân phiệt áp chế mà có quyền lợi lắm ư ?!! Chủ nghĩa Tam dân không thực hiện, ông lại quy tội cho Tưởng. Thật quá hay ! số phận Trung-hoa ở vào một tay người à !

Đọc xong bài ông thì ta có thể *tưởng* rằng : « Nước Trung-hoa nhờ có Tôn-Văn nên đã được sự lành. Đè đâu, rải quả, có người tên là Tưởng-giới-Thạch xuất hiện ra mà phá hoại đi ». Cách mạng như thế gọi là cách mạng khoa học ư ?!!

Duy - Linh

Trung - kỳ nhân - dân đại-biểu viện

Kỳ hội đồng thường niên năm 1931

BIÊN BẢN

ngày khai hội 7 Octobre 1931 Buổi chiều

(Tiếp theo)

Ông Phạm-văn-Quảng. — Còn ở các tỉnh khác thì làm cách nào ? Tôi xin trình ngài là chúng tôi không muốn làm theo cách máy bơm vì làm cách ấy sợ sẽ nặng thuế cho dân, và lại sẽ là một việc làm lợi cho các người thầu, các hội tư bản.

Ông Girard. — Hai cách ấy sẽ chia như sau này : ở Nghệ-An : khu bắc làm bằng cách đắp đập, khu nam làm cách máy bơm.

Ở Hà-tĩnh làm cách đắp đập.

Ở Quảng-Nam, khu bắc làm cách máy bơm.

Ở Quảng-Ngãi bằng cách đắp đập.

Nhân tiện tôi xin nói cho các ngài biết ở chỗ nào có thể làm được cách ngăn đập thì mới làm, còn chỗ nào nhà nước tìm hết cách ngăn đập mà không được thì mới phải làm cách máy bơm.

vì như ở Thừa-Thiên thì không thể đắp đập được vì tốn tiền nhiều lắm, còn làm máy bơm thì rất dễ. Hiện đã có sông sẵn sàng, chỉ đưa nước lên chừng hai ba thước tây, là có nước mà làm ruộng thôi.

Ông Phạm văn Quảng. — Nếu làm máy bơm thì ai mua máy và khí cụ ai trông nom về việc tu bổ và việc chạy máy ?

Ông Girard. — Hiện tôi cũng không biết. Tôi cũng đã đề xướng lên câu hỏi này.

(Xem qua trang tư)

Comptoirs Commerciaux d'Annam

Commission - Représentation

TRUNG-KỲ THƯƠNG-CỤC

107, Rue Paul - Bert - HUẾ

LÊ-THANH-CẢNH chủ nhân

HỘI VẠN-QUỐC TIẾT-KIỆM

MỖI CẮT TIỀN LÀM VỐN MỖI GIÂU TÊN CỔ-PHẦN — CỦA NGƯỜI ĐẠI PHÁP LẬP RA

Đại-cuộc ở tỉnh Thượng-Hải (Chine) 7 Avenue Edouard VII

Vốn của Hội : 65.000 lượng bạc Trung-Hoa (đã đóng một nửa) và 2 000 000 phật-lăng Đại-pháp (đã đóng một các tư)

Tính cả đến ngày 31 décembre 1927, Hội sử tích được : 6 515 000 đồng bạc Hồng Mao dollars cất tại Thượng-Hải.

TỔNG-CUỘC LỚN Ở ĐÔNG-PHÁP : 26 Rue Guynemer SAIGON — máy nói n° 571

PHÔ-CUỘC coi về TRUNG-KỲ và BẮC-KỲ : 19 Rue Lagrandière Delanoë HANOI — máy nói n° 650

HỘI LẬP DƯỚI QUYỀN CHÁNH-PHỦ ĐÔNG-PHÁP KIỂM CỐ

Số bạc sử tích của Hội gởi tại Kho-bạc-lớn của Nhà Nước ở Saigon.

Muốn hà-tiện cho có cái vốn, hoặc để danh cho con gái khi vu-qui, thì nên lấy một Phiếu (BON) của Hội

VẠN-QUỐC TIẾT-KIỆM

GIÁ PHIẾU, NGƯỜI CHỦ PHIẾU ĐƯỢC LÃNH LÀ

Một ngàn đồng

SỐ TÊN NHỮNG NGƯỜI ĐẠI-LÝ Ở TRUNG KỲ THUỘC QUYỀN Mr GUÉNIN Ở TOURANE

TÊN TỈNH	DANH HIỆU CÔNG CHỖ Ở CỦA NHỮNG NGƯỜI ĐẠI-LÝ
Đồng hới	MM Logoz
Quảng trị	Thịnh-Lân chủ nhà hôtel Lion.
Huế	Hoàng-Tosi Représentant de la Société Foncière du Tonkin et de l'Annam, 115 et 117 Rue Gia-Long.
Faifoo	Nguyễn-tấn-Hà, thương-mãi số nhà 105 phố Quảng-đông.
Tam kỳ	Nguyễn-Quang, tư-chủ.
Quảng ngãi	Trần-đình-Mân.
Qui nhơn	Ngô-hương
Sông cầu	Trần-qui Thiều, chủ tiệm chụp bóng.
Nha trang	Vương gia-Ngại Commerçant.

Thưa các ngài !

Khi các ngài làm ăn ở nơi nước lạ (nước độc) nên dùng thuốc *Hải-ngọc-đường-bách-ứng* thì mới tránh khỏi các bệnh như vàng da, to bụng, phù nề, da bụng dầy, bụng có cục mà hay đau, ăn không tiêu v.v. Thuốc nầy còn chữa được huyết tích, đờm tích, ăn mà tích, đại tiện táo kiết và đàn bà kinh nguyệt không điều nữa. Xa gần đều khen thần hiệu —

Mỗi bao giá 0$15.

Bán tại :

Thanhhoa : M. Thắng-Long 73, phố lớn M. Di-Long 71, phố lớn

Bai thuong M. Tuat, bán phở.

Vinh M. Lộc-Thịnh 122, phố Gare.

Vinh M. Vĩnh-hưng Tường, 176, Sarraut

Hatinh M. Vĩnh hưng Tường, commerçant

Donghoi M. Vĩnh hưng Tường commerçant

Huế M. Vĩnh Tường, rue Gia long

Faifoo M. Vĩnh hưng Tường, commerçant

Tourane M. Nguyễn-hữu-Vĩnh, commerçant

Quangngai M. Quang hòa Tế công ty Phủ nhơn

Nhatrang M. Mộng lương Thư quán dược phòng

Phanrang Mr Huỳnh-văn-Trân, dépôt Pharmacie.

Cana M. Léon Triêm, Fournisseur de chaux

Laokay (Tonkin) M. Nguyễn công Luận

Phontiou (Laos) M. Vũ Thìn, Electricien

M. Dongxuân Uy, Cai de la mine Bartholoni

M. Trương bá Nghiu, commerçant à la Mine Bartholoni

Phontiou Laos M. Lê-Thuộc central électrique

Mua từ 50 bao trở lên, gửi theo cách lãnh hóa giao ngân, thì tính mỗi 10 bao là 1$25, không phải chịu cước. Thư và mandat gửi cho :

M. Nguyễn huy Cừ, Tú tài, village Hoằng-nghĩa, phủ Hoằng hóa, Thanhhóa (Annam)

合 Maison HOP-THINH 盛

SOIERIE & MERCERIE

32 Rue des Cantonnais Phố Hàng Ngang

HANOI

Bản hiệu chuyên môn bán các thứ hàng tơ lụa Bắc-kỳ như : lĩnh áo, lĩnh quần đen, trắng trơn và hoa The thâm, hàng đen, the các mầu trơn và hoa Lụa thâm các mầu, trắng bề khổ 0m37, 0m40, 0m70, 0m75, 0m80.

Lượt đen các hạng, vải màn, chè hạt. Bán sỉ và bán lẻ giá rất hạ, vì bản hiệu buôn bán đã mấy chục năm qay, buôn được tại gốc những hàng kể trên. Các Quí Khách ở xa xin viết thư về lấy mẫu và giá hàng, bổn hiệu sẽ hồi âm lập tức.

Lại còn các thứ hàng tạp hóa như đồ da, valise, yên ngựa, cặp sách, giầy giép, ví da, đồ đồng, đồ thiếc, như mặt gió vân vân.... bản hiệu có bán buôn rất nhiều xin các qui khách chiếu cố, bản hiệu rất hoan nghênh. Gửi hàng đi các nơi theo cách lãnh hóa giao ngân (Contre-Remboursement).

Buôn bán thật thà, hàng tốt giá rẻ, các qui khách mua thử sẽ biết.

Nay cẩn bạch

Mme NGUYỄN-THỊ-SÁU

HỢP-THỊNH

Soierie & Mercerie 32 *Rue des Cantonnais* HANOI

GIA-ĐÌNH GIAO-DỤC

hai quyển mỗi quyển 0$20

0$05 MỘT LIỀU!

Uống xoa cả ve dầu không bằng một liều

Thập-Linh-Đơn

HAY LẠ !

Ai bị cảm, cảm, sốt, nóng, lạnh, mình mỏi, đầu váng, bụng dầy, đi tả, khó ăng không ho. Nhẹ một liều, nặng vài liều khỏi ngay !

Hiện ở Vinh mỗi ngày bán bốn năm chục liều.

Đã được nhiều giấy khen tặng. Xin các ngài thử dùng mới biết.

Kính cáo

VINH - HƯNG - TƯỜNG

VINH — HATINH — DONGHOI — HUẾ — FAIFOO

MẶT TRỜI

Mấy tháng gần đây, trời nóng nực quá, hàn-thử-biểu lên đến ba bốn mươi độ. Tuy vậy, ảnh mỹ thuật lối mờ của hiệu **HUONGKY** vẫn được quý khách rất đỗi hoan nghênh, không kể nóng nực đến chụp thật đông. Trời nóng còn đông như thế, huống hồ đến tiết sang thu, trời thêm mát mẻ, có lẽ các quý khách càng đến thật đông hơn. Lại chính bản hiệu chủ nhân thân hành đứng ảnh để khỏi phụ lòng các quý khách chiếu cố về lối ảnh mờ. Chính là lối ảnh hiệu HƯƠNG-KỲ khởi xướng ra trước nhất, nên không đâu bắt chước bằng được. Các quý khách có đến xem tận nơi mới biết rõ công nghiên cứu của bản hiệu về nghề nầy đã hai mươi năm có lẻ.

HUONGKY PHOTO

48 Rue Jules Ferry — HANOI

NGHĨA NƯỚC TÌNH NHÀ

TÂM-LÝ TIỂU-THUYẾT

Giang - Hạ DỊCH - THUẬT

Thầy Mạnh-Tử có nói : « Ta chưa từng nghe rằng vạy mình mà chỉnh được người, huống là chịu đựng nhục mà chỉnh được thiên hạ ».

正人曾未子曰
天當國枉
下也閔己
當兄己
乎弟己
以正

Số 64

Phan thơ lại ngừng, tưởng như dở thở. Còn Dục-sĩ-ca phu nhân thì đứng sát trong tường, không động đậy, nín thinh chăm chỉ nghe:

— Không, chắc là phu nhân chưa rõ đâu... Phải, tôi nói một trận đánh rất to... Rất có nhiều máu chảy... Phải, rất có nhiều người bị thương...

Bà Dục-sĩ-ca cũng không cựa quậy, cũng không nói một tiếng ; vẫn cứ đứng dựa trong phên ngó thẳng người sẽ đem cái tin buồn rầu bày cho mình biết.

Phan-thơ tiếp nói :

— Nhiều người bị thương... Và tưởng như là từ trước Hi ra-ta...

Bà nghe mà cũng đứng yơn...

— Và hầu tước Dục-sĩ-ca ..

Bà cũng không nhác nhác...

— Và cả tư lệnh Phạt-gân...

Bà cũng chăm nghe không nháy mắt.

— Cả đều... bị thương...

Phan thơ muốn nói sự thật liền, nhưng không sao nói được, lập lại :

— Bị trọng thương...

Cái tiếng ghê sợ kia chưa chịu ra. Phan thơ làm thinh một đỗi rồi mới nói nhỏ nhỏ :

— Cả đều từ trận !

Nói đoạn ông đã đưa tay ra để đỡ bà Dục sĩ ca, vì ông đã trông thấy nhiều người đàn bà khi được mấy cái tin đau thảm như vầy thường hay lê xâm. Nhưng Dục sĩ ca phu nhân thì không thế, bà cứ đứng sựng.

Phan thơ bèn lui lại một tí, để trông phu nhân cho rõ hơn. Phu nhân vẫn đứng im, như thế là bị đóng đinh vào trong phên, giống trên cây thập tự. Mặt bà rất xanh, mà có một đều lạ là trông bà như vậy thì thấy bà rất lớn.

Phan thơ nói thêm :

— Phải, cả đều chết, chết một cách rất vẻ vang. Phan thơ không có lời gì nói thêm nữa, nín thinh mà ngó. Lúc bấy giờ cặp môi đánh son đỏ chót của phu nhân mới cựa quậy. Trong cả bộ mặt tái xanh kia, chỉ còn có cặp môi là trông bộ còn sống, cặp môi và cặp mắt mở rộng sáng như hai ngọn đèn chong trong lúc ma chay.

Phu nhân hở môi để hỏi :

— Bại trận ?... hay thắng trận ?...

— Thắng trận !... Thắng trận hoàn toàn ! Toàn đạo hải quân Nga đều hư cả, chỉ còn di tích lại là tàu vỡ tháy trôi. Xin phu nhân yên lòng, bao nhiêu bậc anh hùng hào kiệt kia đã đổ máu ra thì không phải là vô ích đâu. Từ nay nước Nhật sẽ được vẻ vang biết bao !

Nghe câu nói của Phan thơ, trên hai gò má bạc lạng của phu nhân lần lần hồng đỏ, đoạn phu nhân cất tiếng nói một lần nữa, giọng nói rất ôn tồn :

— Xin cảm ơn... và chào họa sư.

Câu nói của bà Dục sĩ ca làm cho Phan thơ không dám đứng lại bên cáo lui. Đi ra đến cửa phòng ông còn xây lại chào một lần nữa...

Bà hầu tước cũng vẫn đứng y nguyên không cựa quậy, đứng thẳng như thân ngọm, khó tả, bây giờ trông bà ta mới thật là một người hoàng chủng, bà giống người hoàng chủng cho đến đỗi cái lối Âu trang bề ngoài không còn kể vào đâu nữa. Cái vách tường lụa dăng phía sau bà lại hóa ra một cái khuôn ảnh, ở giữa cái khuôn kia cái ảnh của bà hầu tước Dục sĩ ca rất lớn, hồi trước nhỏ bao nhiêu thì bây giờ bà hóa lớn bấy giờ.

XXXIV

Phía trên đền Thánh trong cái vườn trên sườn núi Ni mỹ, giữa các chòm cây long não và nhiều cây cổ thụ khác Phan-thơ thơ thẩn hơn một tiếng đồng hồ.

Ông từ giả nhà bà hầu tước ở trên núi Hoi cương bước ra thì sau lưng ông cái cửa nhà kia đóng lại, cũng chẳng khác chi người khiên một cái quan tài, để vào nơi yên tri ngàn thu mà đi ra đóng cửa lại. Rồi cái nào thơ thẩn của ông bèn dắc ông đi đến cái vườn nói trên. Đó là sau khi gặp những chuyện làm cho ông phải cảm xúc, ông cần phải có khoảng trống, có bóng cây, mà để cho nào ông được nghỉ cho thảnh thơi, yên tịnh. Ông do con đường phía Đông mà lên gần đến trên sườn núi. Rồi ông do con đường phía Tây mà đi trở xuống. Đến một chỗ đường quẹo ông ngừng lại để ngắm phong cảnh các eo núi uốn cong, một màu xanh nghịt cho đến cái thành phố lấp dưới sương mù, ở trên vịnh biển. Ông ngó suốt vào trong các cái sảng, các cái vườn trong đền Thánh. Rồi ông lại rảo bước về phía Nam giạo trong vại đất trồng rong là anh đào có thứ lớp...

(Kỳ sau sẽ tiếp)

mà tôi chưa được trả lời.

Ông Phạm-văn-Quảng. — Nếu làm máy bơm thì chúng tôi yêu cầu nhà nước mua lấy máy móc và trông nom lấy, chúng tôi không muốn nhà nước nhường cho tư gia nhận làm.

Ông Girard. — Các ngài cứ yên cần như thế.

Ông Trần-lê-Thăng. — Tôi không hiểu sao trong tỉnh Thanh-Hóa có nơi chưa được thủy lợi mà dân đã phải chịu tăng thuế ruộng

Ông Girard. — Việc này nên kêu với các quan bản tỉnh.

Ông Trần-lê-Thăng. — Dân kêu đã hai năm mà không giảm thuế.

Ông Girard. — Việc này không thuộc quyền tôi

Ông Trần-lê-Thăng — Tôi xin nhà nước làm thế nào cho tránh khỏi việc bất công nhũng nhiễu của người thừa hành trong việc dẫn thủy. Vì có chỗ thì nước dư có chỗ thì không có nước.

Ông Girard. — Việc coi nông giang này trước giao cho sở công chánh bản tỉnh trông nom. Vậy dân có kêu nài gì, thì có do sở công chánh bản tỉnh, và tôi sẽ thương với quan Khâm Sứ đặt ra một điều lệ này: hai ba làng cử một đại biểu, có việc gì thì người đại trình huyện, huyện chuyển đạt lên cho sở Công chánh bản tỉnh xét làm.

Ông Viện trưởng — Ông Trần lê Thăng nói đúng hiện ở Thanh Hóa nhiều chỗ chưa có thủy lợi, mà thuế nước dân đã phải chịu là sự bất công có lẽ là lỗi tại quan Sở tại bắt ép các làng phải nhận. Tôi đã có trình quan Sứ Thanh-hóa về việc này.

Ông Lê trung Khoản. — Hiện ở trong tỉnh Quảng-Ngãi nhiều nơi sẵn có máng và xe lấy nước. Nay nhà nước làm máng dẫn thủy thì cứ để máng và xe của dân hay là bỏ đi.

Ông Girard. — Cứ để, nhưng tự nhiên rồi dân sẽ thích cách của nhà nước làm, vì tốn ít tiền hơn.

Ông Lê trung Khoản. — Trong ngân sách đó dự trù 200.000$ cho tỉnh Quảng-Ngãi sao không thấy làm gì cả?

Ông Girard. — Tôi đã nói với các ngài rằng, vì việc tai biến ở phía Bắc Trung-kỳ, dân bị đói cho nên nhà nước phải lấy số tiền đó làm ở Vinh, để cho dân đói có việc làm ăn.

Ông Viện trưởng. — Ngài có dự trù trong ngân sách số tiền về dẫn thủy nhập điền cho phía Bắc Thanh-Hóa không?

Ông Girard. — Có trù 1.500.000$

Ông Hồ-thành-Châu. — Ở phía nam Quảng trị và phía bắc Thừa-thiên làm bằng máy bơm mà ở Thanh-Hóa, Phú-Yên nhà nước lại làm cách đắp đập thì không công bằng. tôi xin làm ở Thừa-thiên bằng cách đắp đập và xin làm cho mau, vì ở Thừa thiên cũng thiếu nước làm ruộng.

Ông Girard. — Tôi đã nói ở Thừa-thiên đã có sẵn sông chỉ đưa nước cao lên một ít lấy vào ruộng là đủ. Còn sự làm ngay thì chưa được, nhà nước phải làm ở mấy tỉnh cần nước hơn đã. *(Còn nữa)*

Thuốc cai nha phiên

Cảnh đã từng qua cái cảnh nghiền
Chừa chừa hút hút mấy mươi viên
Đèn khêu thi nghiệm công bao quản
Sách thuốc tinh tường đã cứu nghiên
Hoàn thuốc tài tình hay quá thánh
Người nghiền lúc uống sướng bằng tiên
Năm câu hỏi dưới thưa minh bạch
Nặng nhẹ đoán xong gửi thuốc liền

1· Nghiện ngày mấy bửa?
2· Mỗi bửa mấy phân, hay mấy đồng cân?
3· Xái ăn mấy lượt?
4· Có tháo nuốt không?
5· Người khỏe hay yếu?

Nguyên sử tòa thượng hạng thông phán

TRẦN-ĐỨC-CẢNH

39 phố Cửa-tường

(Tonkin) **Namdinh**

PHÒNG-TÍCH

« CON CHIM »

Bịnh Phòng-Tích đàn ông, đàn bà sức kém thường hay bị, nhất là tự 25 đến 54 tuổi hay bị lắm, vì:

1 là: Khi cơm no, rượu say, vội ham tình dục;

2 là: Khi mệt nhọc, ăn no đi ngủ hay đi tắm ngay.

nên thọ bịnh: gọi là Phòng-tích. Khi thọ bịnh, thấy đầy hơi, tức cổ, tức ngực, cơm không muốn ăn, ăn thì hay ợ thường đau bụng, đau lưng, chân tay mỏi mệt. Bị lâu năm sắc mặt vàng, da bụng đầy.

Mới bị uống 1, 2 liều, lâu 4, 5 liều, uống không công phạt, đúng bịnh ít thấy đã chịu hoặc khỏi ngay. Mỗi liều chia hai bận uống, giá: 0p40.

VŨ-ĐÌNH-TÂN, 178 bis, Route Lachtray HAIPHONG ẤN TỐNG Kim-tiền năm 1926

ĐẠI-LÝ TRUNG-KỲ:

HUẾ	: Hiệu VĨNH-THƯỜNG, phố Gia-Long.
TOURANE	: THÁI-VIỄN phố [illegible]
QUANGNGAI	: NGUYỄN-NGỌC-ANH, Thạch-Trụ, Mộ-Đức và CHỀ HOÀNG à Sông vệ
NHATRANG	: MỘNG-LƯƠNG-THƯ-QUÁN.
TAMQUA	: Hiệu ông ĐỘI-CHẤN.
VINH	: Hiệu ĐÌNH-HUY, phố Gare.
DALAT	: ĐÌNH-VĂN-CHÂU, Librairie
FAIFOO	: HOÀNG ĐẠC - VINH 188, phố Pont Japonais.
DONG-HOI	: Lê Quỳnh Commerçant. Khắp ba kỳ có Đại-lý bán cả.

THUỐC CAI ẨN-ĐỘ

Hiện nay có nhiều nhà chế thuốc Cai nha phiến, nói thần nói thánh, bắt người ta cung khai: nào là nghiện nặng, nghiện nhẹ, tuổi trẻ, tuổi già, lôi thôi mọi sự, rút cục lại chẳng có công hiệu gì, chỉ lăng quăng chỉ tiền mất tật mang cả. Phải biết rằng: thuốc phiện sản xuất bên Ấn-độ, người Ấn-độ dùng nó làm thuốc chữa bệnh, nên họ xem hiểu hết tính chất thuốc phiện mà biết cách trừ bỏ độc thuốc phiện rất dễ dàng. Bản đường vì thâm giao với một nhà danh y Ấn-độ, nên được ông ta truyền cho môn thuốc Cai nha phiến rất bí mật, rất tài tình, hết cứ là nghiện thế nào, chỉ uống trong bảy ngày là bỏ hẳn được thuốc phiện như không. Dùng thuốc cai này vẫn được mạnh khỏe, ăn uống và làm việc như thường, không hề vật vã, không hề nhọc mệt và không sinh ra chứng bệnh gì hết. Hiện đã chữa được nhiều người, giám cam đoan rằng 10 người bỏ được cả 10, ai không tin xin nhận chữa khoán, nếu không cai được không lấy tiền. Mỗi ve giá bán 1$00, mua buôn, (mua sỉ) tính giá riêng. Ai muốn hỏi về việc thuốc thì xin gởi theo con timbre để trả lời.

Bản đường cần nhiều đại lý ở Trung-kỳ, Nam kỳ, Ai-lao và Cao-mên, ngài nào có lòng chiếu cố đến thuốc nam là thuốc Nội-hóa của nước nhà thì xin cứ gởi thơ về lấy catalogue và thương lượng việc đại lý.

Nhà thuốc

Nam-Thiên-Đường

46, Rue Bac-ninh à Nam-dinh (Tonkin)

Téléphone N· 128

HÃY MUA DẦU

LỢI-SANH-ĐƯỜNG

Annam ta lâu nay bị cảm, nhức đầu, nóng lạnh, sổ mũi, đau bụng, hay mua dầu của ngoại quốc mà xức hoặc uống để trừ bệnh đó. Ấy là tại Annam ta chưa chế được dầu.

Ngày nay ở Saigon, chợ Tân-định, có tiệm thuốc người minh là hiệu LỢI-SANH-ĐƯỜNG đã chế ra được một thứ dầu đồng như dầu vạn ứng, không kém gì của ngoại quốc mà lại có phần hơn.

Ai đã dùng dầu LỢI-SANH-ĐƯỜNG rồi, đều khen là thần hiệu có khi đến cải tử hoàn sanh cũng được nữa!!

Vậy thì khi nào ta cần dùng dầu nên tìm cho được dầu LỢI-SANH-ĐƯỜNG nhãn Bàn-tay mà mua, trước được tránh khỏi các chứng bệnh nói trên, sau được giúp người Annam mau phát đạt trong con đường kinh-tế.

Giá dầu lại rẻ, mỗi ve có 0$20.

Ai muốn mua sỉ, xin gởi thơ cho hiệu:

LỢI-SANH-ĐƯỜNG

309 rue Paul Blanchy -:- SAIGON

Muốn được tự-do

Nên dùng thuốc cai nha phiến văn minh, uống vào người rất khỏe, nặng độ hai tuần, nhẹ thời tuần lễ là hết bệnh nghiện, biện thuốc này có giấy chứng nhận là không có chất thuốc phiện, nếu không bỏ được thời trả lại tiền, khi mua phải rõ ăn nhiều hay ít, có tật bệnh chi không, người khỏe hay yếu, để bì chỗ thuốc gởi đủ bỏ xong. Còn ngài nào trong người không có bệnh chỉ duy có bệnh nghiện thời mua thuốc ở các đại lý cũng vậy, thuốc nầy chế đã lâu, là bởi chủ nhân cũng một số thời, tới 30 năm công việc trễ nải, nghĩ tới rất phiền, nên mời gia công nghiên cứu đông tây y học, xét bệnh lập phương để chữa lấy mình cho khỏi ả phiền ám ảnh, khi đang bỏ trong người khoan khoái tỉnh tao, thực bệnh quỉ có thuốc tiên vậy. Các ngài dùng thuốc bỏ xong được 5, 7 tháng hoặc một vài năm, bất hạnh mà có bệnh chi đừng tiện hút lại, lập tức viết thơ cho tôi lấy thuốc về dùng, bệnh liền tiêu tán, xin nhớ: thuốc hạng nhất 5$00 một ve, hạng nhì 3$00 một ve, hạng ba 2$00, hạng tư 1$00, hạng năm 0$50, khi bỏ nên dùng thuốc *sâm nhung sang bổ hoàn* 2$00 một hộp, uống vào người thêm sức khỏe.

Lại bán các thứ thuốc chữa các bệnh người lớn trẻ con như sau nầy: đàn ông mộng tinh, gi tinh, hoạt tinh 1$00, 6 hộp 5$00, đàn bà kinh nguyệt không đều, huyết ít, huyết đen, huyết hôi, huyết xám 5$00, 6 hộp, đau bụng, đau tức kinh niên 1$00, ho lao, ho hen, đàm suyễn, thổ huyết, khái huyết, tiện huyết 1$50, phong thấp, tê bại 0$60, có dẻ không nuôi hay không dẻ 5$00, 6 hộp, đau mắt màng mộng 0$50, sốt rét ngả nước 0$25, lậu và giang mai chữa rứt nọc, không hại sinh dục, hẹn ngày cho khỏi mỗi ve 1$00, nọc lậu hay nọc giang đã lâu không khỏi 1$50, các bệnh này khi mua phải kể cho minh bạch, gởi cách lãnh hóa giao ngân, để bì cho chủ nhân: *Monsieur* Trần-đắc-Sử *dit* Tam-tỉnh Y-quán, *phố nhà hỏa, số 38* HANOI.

Đại lý: Trung-kỳ thương cục 107 phố [illegible] Huế, tiệm Đông kinh Dalat, Lê-nam-Hưng Phan-thiết, Vĩnh-hiệp-Phát Mỹ-tho à Long-xuyên Nam-kỳ, Nguyễn-v-Ngân 6 chợ cũ Thái-nguyên. Trần-Sơn 11v phố Gare Haiphong.

Cô-tinh Bổ-Thận hoàn

Bệnh khí hư như khí loãng khí lạnh, thường sanh ra chứng
Mộng tinh, *(đêm ngủ thấy đi lại với đàn bà mà tinh khí xuất ra)*
Di-tinh, *(Vì nhọc mệt quá đêm ngủ mê man, bài hoải trong thân thể, ma tinh khí tự [illegible])*
Hoạt-tinh *(đi lại với đàn bà tinh khí chóng xuất, hoặc vừa lại với đàn bà là đã xuất ngay)*

Thuốc nầy bán buôn bán lẻ hoặc muốn làm đại-lý hỏi tại hiệu

SINH-HUY

N· 44 Rue Maréchal Foch à VINH

CÓ THỢ CHUYÊN-MÔN LÀM KHĂN XẾP

Khăn nhiều tây tốt đặc biệt, toàn tơ cát nồi, không phai mùi, mỗi cái	3$50
Khăn nhiều tây thứ tốt	2.60
Khăn nhiều tây thứ vừa	2.00
Khăn lượt tây thứ tốt	2.50
Khăn lượt tây thứ vừa	1.80
Khăn lượt ta thứ tốt	2.40
Khăn lượt ta thứ vừa	1.70

MUA BUÔN THỨ HOA-HỒNG 20%

Các thứ khăn làm theo kiểu Bắc, kiểu Vinh, kiểu Huế, tùy theo ý quý khách. Hàng gởi theo cách lãnh-hóa giao-ngân. Cước phí về phần quý khách trả. Không vừa ý xin gởi về đổi.

Hàng rét mới về thêm áo Pull'Over càng mỹ [illegible], và mũ Simili-Velour

Đó là do tinh khí bất cố, thận thấy suy hại. Chứng nầy khi mới bị thường hay mỏi vai, đau lưng, nhức đầu, ít ăn, đêm ngủ không yên giấc hay giật mình, hay khiếp sợ, đi đứng bần thần, sinh ra lười biếng. Nếu biết thuốc mà trị ngay thì đỡ tốn tiền mà bịnh lại chóng khỏi; nếu để lâu không chữa, để đến nỗi sinh ra chứng mộng tinh, di tinh, hoạt tinh như đã kể trên rồi thì rất có hại đến đường sinh dục, con cái hiếm muộn cũng vì đó mà ra.

Xét bệnh nầy phần nhiều người mắc lắm trong khoảng 18 tuổi đến 50 tuổi ít người tránh khỏi được.

Thời buổi cạnh tranh, yếu thua mạnh được mới người đeo phải lo riêng phận sự, mới mong có sống còn, vì vậy mà kẻ làm việc bằng tinh thần thì lao tâm quá độ, lo nghĩ thái quá mà sinh ra; kẻ lao động thì lao lực suốt ngày, làm việc quá sức khỏe của minh mà sinh ra; có kẻ vì sắc dục vô tiết, rượu chè thức đêm mà sinh ra; cũng có kẻ chơi bời quá độ, mắc phải bệnh lậu và giang mai sau khi khỏi rồi không có thuốc ngăn ngừa, nên bệnh khí hư thận suy cũng do đó mà sinh ra. [illegible] trị cho khỏi thì phải lập tức dùng 6 lọ CỐ-TINH BỔ-THẬN giá 5$00 là chóng khỏi. Hằng ngày dùng luôn thì bệnh không bao giờ tái phát mà lại còn bổ sức lực bổ tinh thần. Thiết là một môn thuốc đa quang tự duyên niên rất là bổ ích cho đời.

Vạn người dụng, vạn người khen

Ấy là thứ thuốc *Bỏ nha-phiến Đại-Tài* hiệu Hồng-Lạc-Đường, trăm người uống đều bỏ được cả trăm, không sai một, chỉ chẳng phải nói kẻ hạp người không đâu, hễ ai uống nó thì bỏ được ngay, giám cam-đoan chắc chắn không sai, mà uống nó vào lại không bẻ phá mệt nhọc chút nào cả, *mạnh thêm, mập thêm,* mới là lạ, mới là *rất quý*; uống nó đi làm việc nặng nề mấy cũng được, đi đường xa đem theo bỏ rất tiện. Hút nặng đến đâu cũng được cả, cho đến ông già 80 tuổi mà hút nặng trên 60 năm rồi cũng bỏ được như không.

Hút nhẹ cỡ 4, 5 ve, nặng 7, 8 ve đến 12 ve là cùng

Giá mỗi ve: 1$00

Bán tại: HỒNG-LẠC-ĐƯỜNG. *Chủ nhân:*

HOANG-DAC-VINH

N· 188, Rue du Pont Japonais, 188 — Annam — Faifoo

và khắp các nơi đều có đại lý bán cả. (Cần thêm đại lý nữa xin biên thơ về thương nghị).

SÁCH THUỐC VIỆT-NAM

mới ra đời

nhà nghiên cứu khoa thuốc Việt-nam xuất-bản

Sách này do mấy nhà lương y tinh thông nghề thuốc cần tu, lưu tâm nghiên cứu các lý thuyết khoa thuốc cũ mới, đông, tây; đem sự suy xét, lịch duyệt và kinh nghiệm, từng trải lâu năm; làm thành sách này: nói rõ các tạng, phủ, kinh, lạc, căn nguyên các bệnh, cách xem bệnh, phép xem mạch, trị bệnh bằng thuốc ta, rất là rõ, ràng, giản tiện; không những các nhà muốn nghiên cứu nghề thuốc, cần phải xem tới mà hết thảy các nhà, nhà nào cũng nên có một bộ, để biết cách phòng bệnh, giữ mình, thực là một pho sách rất hay trong xã hội ta về đường thực dụng, quyển nhất giá 0$30.

Bán tại hiệu DƯỠNG-NGUYÊN 123 phố khách NAM-ĐỊNH và hàng sách các tỉnh.

Các ngài ở xa gửi thơ mua, xin nhớ gửi thêm tiền cước 0$13

Ở bản hiệu lại có bán thuốc BỔ PHỔI của *Môn thuốc Thần-Tiên* trị khỏi hết thảy các chứng ho rất hay, như ho dờm, ho khan, ho ra huyết, ho lâu thành lao, đau phổi ráo phổi, mất tiếng, ngứa cổ, v. v. giá mỗi lọ 0$30. Thơ và mandat gửi cho:

NGUYỄN-XUÂN DƯƠNG

123 Phố Khách -:- NAM-ĐỊNH

Magasin de Soieries

TÂN-LỢI

138 - 140, Bd Tổng - đốc - Phương

CHOLON

Bổn hiệu bán sỉ và bán lẻ đủ các thứ hàng Tàu, hàng Thượng-hải, như là lĩnh, xuyến, trừu, cẩm nhung, cẩm-châu v. v... Hàng thiệt tốt, thiệt bền, hàng nhuộm đen mặc đến rách không hề sợ phai trổ. Bán lẻ đủ các thứ hàng Bombay, hàng Nhựt-bổn v. v... Khăn đội đầu rất và thêu nhiều kiểu, nhiều màu thiệt đẹp.

Trữ bán sỉ và lẻ đủ các thứ màu nhuộm của Tây hiệu « Teinture Idéale » danh tiếng thuở nay ở Nam-kỳ.

Bánh hộp Biscuits « Kim-Thới » của bổn hiệu chế tạo chẳng khác nào Biscuits [illegible] của Tây, được nhiều người khen ngợi. Bán lẻ mỗi hộp 0$75 tại bổn hiệu (mua sỉ có bớt hồng).

Ở Bắc-kỳ có bán ở hiệu Quảng-vạn-Thành Ngũ hóa N· 120 Bonnal Haiphong, giá mỗi hộp là 0$80.

Bổn hiệu buôn bán đã mấy chục năm chăng các tỉnh Trung-kỳ và Bắc-kỳ.

Ở xa xin viết thơ về thương nghị. TÂN-LỢI

138 140, Bd Tổng-đốc-Phương -:- CHOLON

BAC-NINH

Bệnh quỷ đã có thuốc tiên!!

Nếu ai mắc LẬU, hay TIM-LA, hay LẬU nhập CỐT nghĩa là khái rất hễ trong người nhọc mệt thức đêm uống rượu thì sáng có mủ, hay trong thịt nổi buồn như hiến, hay cần cái nhức một cái, nơm đã có mủ vì các vi-trùng GONOCOQUE nó ẩn vào trong xương, trong máu, hễ trở gió thì như vậy, bịnh này rất nguy hiểm và chuyền nhiễm, nếu để cho lâu Đà thì người ấy mang bịnh đau GIẢ-CON (Hérite) khó hay, huyết bạch, bằng huyết v. v. thì sinh đã rất khó, nếu đã con thì hay bằng mái, còn TIM-LA nhập CỐT, ngoài khỏi như trong máu trong xương còn vi-trùng SPIROCHETE DE SCHANDINE cho nên trở gió hay sốt, đau đầu, đau mình, đau các đầu xương, chân tay mỏi mệt, các cái nọc này nó chuyền-nhiễm rất là nguy hiểm, vì thế cho nên ta nhiều người đã rất, đã ra bài ra bọc, đã con thêm cái nọc, thiếu cái kia, ta nên là đã quấy ngộ, vì cái nọc này nó chuyền-nhiễm sang tự lúc thụ thai, nếu mẫu bịnh không tìm được thuốc thần hiệu nầy thì các nọc ấy nó chuyền nhiễm sang mấy mươi đời, như cha sang đến chân chắt, v. v. vì thế nhiều người thể không có bịnh mà xem máu thì trong có vi-trùng TIM-LA, còn như bịnh NỞ LOÉN (Chancre-mou) bịnh này nó cũng có vi trùng BACILLE DE DUCREY, các vi-trùng này nó cũng ẩn vào trong xương, trong máu, nó cũng nguy hiểm như TIM-LA, bịnh này cũng có nhiều người thiệt hại đến tuân thì, vậy các ngài mắc phải các bịnh nầy dù nặng, hay bịnh nhập CỐT mấy mươi năm, hay mới mắc phải, thì lập tức dùng nguy thuốc HIỆU HOÀNG-VĂN-ÍP, số nhà 67 phố Hàng-Bạc Bắc-ninh (Tonkin) thế nào cũng phải mạnh khỏi, và rất hết nọc, người có bịnh nặng thuốc vẫn để lại làm ăn như thường, khỏi bao giờ không biết, thực thế vậy, nếu lần Đà có thai nặng cũng được không hại gì cả, thuốc Lậu 1p00, TIM-LA 2p00, thuốc CHANCRE-MOU cả nặng và bài 3p00, ĐẠI-LÝ LÊ-NAM-HƯNG Commerçant Rue de Gia-long à PHAN-THIẾT, PHUHÀ 87 Rue des Médicaments (Phố Hàng-Bạc) à HANOI HỒ-VĂN-CHIỂU chez Vinh xuân Hiệu commerçant của Tây à QUẢNG-NGÃI, Lưu-thành-Tạp Hàng-phố Công-sở à Longxuyên, Annam được phòng, chủ nhân Lê-ngọc Thanh, route Camau à Bạc-liêu à Cochinchine nếu ngài muốn mua thì gởi cho một ít tiền trước cho bản hiệu gởi nhận nên giao ngân rồi chúng tôi [illegible] muốn làm đại-lý xin viết thơ về bản-hiệu.

Tam-kỳ: ĐỒNG-BÀO CHÚ Ý!!

NGƯỜI MAY MỚI GẶP THUỐC HAY?

Tạo nhơn-Đường Hocmôn Gia-định

NAM-KỲ THÀNH CÔNG BẮC THÁNH-DƯỢC

1) THẦN-HIỆU TÊ BẠI HOÀN, chủ trị các chứng phong tê bại xuội nhức mỏi hoặc sáng hậu tê sưng rất thần hiệu: mỗi hộp giá 1p.20

2) ĐIỀU KINH BẠCH ĐẠI HOÀN, là thuốc bổ huyết điều kinh và trừ BẠCH ĐẠI HẠ đau bụng xót ruột, xây xẩm đều trừ được hết bổ uống vào thì dặng khỏe mạnh mỗi hộp giá 1p.00

3) SÍ LAO BỔ TẠNG HOÀN, là thuốc bổ lao qui ông, qui thầy, qui [illegible] mệt mỏi bổ tinh thần rất hiệu nghiệm bổ phổi trừ ho-lao giải trí não, là thánh dược, mỗi hộp giá 1p.00.

4) NGỦ LÂM BẠCH THƯỢC TÁN, chuyên trị về chứng đau lậu-kim-thời hoặc lâu, hoặc mau, uống thì trừ hết (chỉ mủ hoặc trược độc) tánh thuốc ôn hòa dễ uống, 12 bao: 2p.00

(4-4) DƯƠNG MAI SANG ĐỘC HOÀN, trị các chứng PHONG-TÌNH DƯƠNG-MAI CÓ GHẺ, SANG ĐỘC PHÁT SUNG HỘT XOÀI hoặc cốt khí còn ẩn trong mạch-máu hoặc chưa trổ ra hoặc âm-ỷ nhức đau hoặc LẬU ĐỘC và nhiệt độc đều trị dặng tất cả, bịnh nhẹ uống 10 bao, nặng uống 15 bao tuyệt độc khỏi trừ căn; (giữ được vệ-sanh) KHÔNG HẠI SANH DỤC thứ thuốc bổn hiệu mới tìm dặng là phương thuốc thánh hai số 4-4, 12 bao cachet giá . . . . 3p.00.

5) HÓA ĐÀM CHỈ KHÁI TÁN, trị các chứng ho phong ho đàm (HO NHIỆT) Ho ban trái mọt trong cổ hoặc ngứa cổ v. v... 12 bao giá. . . 1p.00.

5-5 THUỐC HO HOÀN trị ho huyết ho sẩn-hận, hoặc gió-cả ho mệt, ăn ngủ thất thường, mỗi hộp 12 hoàn 1p.00

6) BỔ TÁ THUẬN QUYÊN TÊ, nhãn ĐỒNG-HỒ-TREO, trừ dặng cái giống độc ở trong bụng chói nước bịnh hậu đau bụng lâu năm xổ không phạt tỉ-vị xổ khỏe không đau bụng khỏi cữ kiêng, 12 bao 2p.00.

7) THANH NHIỆT GIẢI-BAN-TÁN, trị các chứng BAN CHẨN nội nhiệt, bịnh hậu da vàng, con nít ĐỔ MỒ HÔI ĐẦU hoặc CAM TÍCH bụng [illegible] 12 bao 1p.00

8) ĐOÀN DƯƠNG CẤP-CỨU HOÀN, [illegible] gấp trị các chứng, nhứt là trị bịnh thời khí, dịch khí, cảm mạo thương hàn đi đường đem theo bộ thân thật là LINH-ĐƠN; mỗi hộp 30 hoàn giá 1,p50.

BẮC THÁNH DƯỢC CỦA BỔN HIỆU KHÔNG TỰ KHOE;

Đồng bào anh em chị em cũng đã biết rõ là BẮC THÁNH DƯỢC đã có giấy chứng-nghiệm và được tam kỳ hoan nghinh;

Ở xa muốn mua thuốc thơ hoặc mandat thì để ngay:

Monsieur TRƯƠNG MINH Y

Directeur TẠO NHƠN ĐƯỜNG

N· 4 Rue de la Gare à HOCMON Gia-định

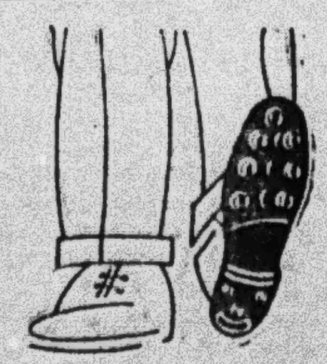

ĐÃ CÓ RỒI?

Thưa các ngài,

Hàng năm chúng tôi thường để ý tìm các kiểu Mới, đa La, để hiến các ngài trước tỏ là một nhà công nghệ chuyên môn, sau đã các ngài có đỗ lòng tin yêu mà giúp cho công nghệ của chúng tôi. Bởi vậy bản hiệu nay đã in xong cuốn Catalogue 1932 rất đẹp, để hiến các ngài.

Xin các ngài cứ viết thơ về bản hiệu sẽ gửi kính biếu ngay.

AN-THÀNH

27 rue de Soie -:- HANOI

UNDIER là một thứ áo giống hơn áo [illegible] mà không [illegible]

PULL-OVERS là một thứ áo mặc vô mùa rét rất ấm, [illegible] bản-hiệu mới tìm năm hàng nhất, bán muốn bán giá hạ để ai ai cũng có thể được, giá bán [illegible]

Imprimerie TIẾNG-DÂN, HUẾ

Directeur Gérant HUỲNH-THÚC-KHÁNG